

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Krigspreget oppvekst på ”Snaustrinda”

av Svein Linge Solberg

Artikkelforfatteren er ikke født på ”Snaustrinda”. I mine første leveår (1936 – 1940) bodde jeg i Byåsveien 70C. Høsten 1940 bodde familien en kort tid i Tankveien 12 hos min mormor Valborg Linge (som gikk under kunstnernavnet Mamma Linge). Vår bolig i Harald Bothners veg var ikke klar til innflytting før vinteren 1941.

Harald Bothners veg nr. 16 var en firemannsbolig, hvor det på det meste bodde 10 unger. Familien Wedø hadde fire barn (Bård, Geir, Torkil og Erling), familien Lie to barn (Knut og Per), og Solbergfamilien hadde fire barn (Svein, Kjell Tore, Siri og Tosten).

Firemannsboligen Harald Bothners veg 16. Familien Solberg bodde i 1. etasje til høyre. På bildet ser vi artikkelforfatteren i ringene som ble flittig brukt. Lillesøster Siri ser ut til å beundre storebror.

Harald Bothners vei ligger innenfor grensen til det som på folkemunne gjerne ble betegnet som ”Snaustrinda”. Den går parallelt med Paul Fjermstads vei, og starter ved enden av denne veien like ved Skipsmodelltanken og ender der Kong Inges gate møter Jonsvannsveien.

På 40-tallet var dette området en landlig idyll med gressende kyr og store friområder. Den nærmeste bondegården var Blusuvold Østre - på folkemunne omtalt som Iversengården. Den lå der hvor Strinda videregående skole og Blusuvoll skole nå holder til. Gårdene Kvilhaugen, på toppen av Blusuvollsbakken, og Valentinlyst, som lå litt lengre øst, var de nærmeste nabogårdene. På Valentinlyst tjente jeg mine første penger på potetopptaking - noe som den gang var obligatorisk i høstferien for oss elever på Berg skole.

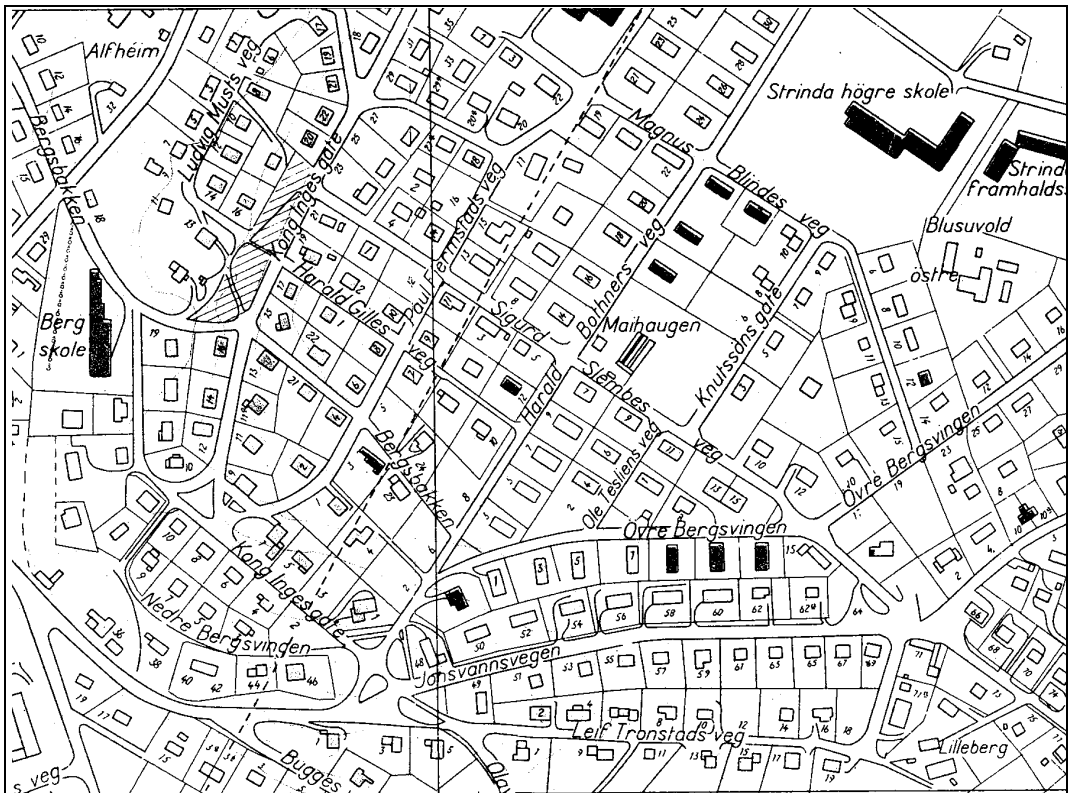
Etter at vi flyttet til Harald Bothners vei, begynte jeg i fru Tambs Lyches barnehage i Kong Inges gt. På vinters tid kjørte jeg på rattkjelke fra toppen av Harald Bothners vei ned bakken til barnehagen. Dette huset ble senere det meget beryktede ”Bandeklosteret”, der Henry Rinnan hadde sitt tilhold under krigen.

Skolegang

Høsten 1943 begynte jeg på Berg skole med Hilda Vehre som klasseforstander.

Flyfoto 1952. Foto Widerøes Flyveselskap. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Kart fra 1959. Gjengitt med tillatelse fra Kart- og oppmålingskontoret, Trondheim kommune.

Bilde av artikkelforfatterens barnehage som senere ble Henry Rinnans "Bandekloster". Huset ligger i krysset Harald Bothners vei, Kong Inges gate og Jonsvannsveien.
Foto: Alfred Persson, mai 1945.

Berg skole ble tatt av tyskerne, så skolegangen måtte derfor foregå i andre lokaler. Jeg kan huske at vi først holdt til på Trines Minde i Blusuvoll allé. Senere flyttet vi inn i privatboligen til redaktør Herstad (i Adresseavisen) i Ludvig Musts vei.

Vi som gikk på skole på Strinda, følte oss svært privilegerte i forhold til elevene som gikk på skole i byen. Vi strindinger gikk på skole bare 3 dager i uka (annenhver dag), noe som innebar at vi hadde mye tid disponibel til lek og aktivitet. Disiplin og orden preget skoledagen med bl.a. presis klassevis oppstilling før vi gikk inn til skoletimene. Skillet mellom gutter og jenter var markert. I alle 7 årene gikk jeg i ren gutteklasse. Jeg avsluttet min skolegang på Berg skole i 1950. Som avslutning på skolegangen arrangerte skolen en dags-tur til Røros.

Lek og lekekamerater

I vårt nærområde - Harald Bothners vei, Sigurd Slembes vei, Paul Fjermstads vei - "krydde" det av unger. Bare i nr.16 og de tre nærmeste firemannsboligene som var Harald Bothners vei nr.14, Sigurd

Første skoledag. Bildet er tatt ved porten til Harald Bothners veg 16. Åpne jorder så langt vi ser.

Klasse 7 GB - Berg skole 1950. - bemerk ren gutteklasse. Klasseforstander Alf Nyeng i midten i rekke nr. 3.

Rekke 1: (fra venstre): Per Smedberg, Svein Linge Solberg, Edvin Boldersløw Kværnø, Harald Smedal, Christian Fasting. Rekke 2: Karl Teien, Rolf Petter Ranes, Jørleif Fremstad, Øystein Kroglund, Marcus Bull, Sverre Bach, Ketil Hegge. Rekke nr. 3: Martin Stene, Kjell Bjerken, I. Gladsø, Alf Nyeng, T. Sand, H.Waagsbø, Kåre Holm, B. Olsen. Rekke nr. 4: H. Brekken, L. Hofstad, Ola Tellesbø, Herbert Larsen, Kjell Johansen, Torbjørn Johnsen, I. Pedersen.

Slembes vei nr. 6 og 8 - bodde det til sammen ca. 30 barn.

“Snaustrinda” var et eldorado å vokse opp på for unger. Her fikk vi utfolde oss i ulike former for naturlig lek. Eksempler på sommeraktiviteter er “gjemkul”, “sura”, basse, kanonball, “speinn-boksen” og fotball. Om vinteren var Prestegårdsjordet - med “Spretten” - det ideelle området for skileik. Med så man-

ge lekekamerater var tilværelsen aldri kjedelig, og våre lekeaktiviteter var mangfoldige. Her utdypes noen:

Fotball

Vi spilte uorganisert fotball med gate-lag. Laget i gata vår het Snøgg. Stor var gleden den gangen vi kunne anskaffe vår egen fotball. Dessverre hadde den en defekt. Når vi pumpet den opp, ble den

ikke rund, men eggformet. Ballen ble derfor kalt “eggjet”.

Gatelaget vårt spilte kamper mot andre gatelag i området. A.T.K (Alle Tiders Klubb) fra Kong Inges gt. var et av disse. Her spilte vi bl.a mot Rolf Trøen og Birger Marstein, som senere ble kjent som henholdsvis dyktig skøyteløper og sprinter. Harald Haltvik var også medlem av ATK. Han er i besittelse av klubbens protokoll fra etterkrigsårene. I protokollen finner vi oversikt over klubbens medlemmer, kontingent-innbetaling, møtereferat og kampresultater. Resultatoversikten fra 1947 viser at laget mitt Snøgg spilte 5 kamper mot A.T.K. A.T.K gikk seirende ut av tre kamper. Snøgg vant en kamp og en endte uavgjort.

Her er noen av kameratene samlet på artikkelforfatterens 5-års dag (mai 1941). Jeg har fått sykkel i bursdagsgave. Fra venstre: Svend Rønning, Kjell Tore Solberg (min bror), meg selv, Odd Reitan, Bård Mauring. Min mor står bak midt på bildet. Se radiomastene i bakgrunnen. “Iversengården” bak til høyre. Ingen tvil om at vi bor på “Snaustrinda”.

Basse

Dette var en særdeles populær aktivitet, og hadde visse fellestrekk med fotball. Den ble populær ikke minst fordi den var lett å sette i gang med, og mange av guttene gikk ofte med en basse i lomma. Bassen var en slags fotballestatning som besto av oppklippede sykkelstanger festet sammen med hyssing eller tynn streng til en slags ball.

Det å lage gode basser var ikke helt enkelt. Ringene man klippet av sykkelstangen, måtte være jevne og passe brede (ca. 3-5 mm). Bassen hadde en størrelse på ca 10 cm i diameter, og måtte være knyttet opp passe hardt – ikke for slamsen, ikke for hard. Det kunne nok hende at det gikk med en sykkelstange eller to som var tenkt brukt til en sykkel.

Spillet foregikk ved at man fikk tildelt oppmerkede ringer på 1,5 - 2 meter i diameter, som skulle forsvares av den enkelte spiller. Når en spiller greide å sparke bassen inn i ringen, ble det scoring. Det var ikke lov å bruke handa utenom ved “oppspill”. Noen spilte slik at en som hadde fått et visst antall scoringer mot seg, (f. eks. 5), måtte ut av spillet. På denne måten fikk man finale mellom de to beste til slutt. Man kunne også spille som lag – vanligvis 2-3 stykker på laget.

I gata utenfor grinda til nr. 16 hadde vi faste oppmerkede ringer i grusveien. Basse spilte vi også i skolegården på Berg skole i friminuttene.

Kanonball

Også denne aktiviteten foregikk utenfor hagegrinda vår. Her kunne det til tider gå ganske hardt for seg. Spesielt artig var det for oss gutter å kaste ekstra hardt når jentene var med. Det var jo en mulighet til å tøffe seg ovenfor jentene.

Skøyter

Det fantes ingen skøytebane i vårt nær-område. Rosenborgbanen ble derfor et yndet treffsted om vinteren. Banen var lyslagt, og i den betjente garderoben kunne vi sette fra oss skoene og ta på oss skøytene. Høyttaleren på taket av garderoben sendte ut tidens slagermusikk. De litt eldre guttene hadde ”los” med jentene. Stemningen var nok litt spenningsfylt. Her ble det også arrangert karneval.

Kaste på stikka

Det var ikke alltid vi hadde 5 ører som vi kunne kaste med. Da gikk vi ned Bergsbakken til Eidsvollsgaten. Der gikk Singsakertrikken, og vi la flaskekapsler på trikkeskinnene, slik at de ble presset flate når trikken kjørte over kapslene. De flate kapslene ble brukt til å kaste med i stedet for 5-øringene.

Epleslang

”Herneshaven”, (vår nabogård med stor have), var et yndet sted for epleslang. Tidlig på våren gikk vi til og med på rabrabraslang der. Vi var nok ikke drevet til dette av sult, snarere spenning. Slan-geplene var som oftest ”gaillsure”.

Fotballtrening i hagen vår i Harald Bothners veg 16.

Sykling med generatorboks.

Det var stor mangel på bensin under krigen. Bilene fikk påmontert en gassgenerator som gjorde at bilens motor ble drevet av vedgass som ble produsert av denne generatoren. Veden som ble brukt, var or som var kuttet i små biter på 5 cm (knott). Når den brant, ble det utviklet en gass som luktet noe aldeles forferdelig. Ved hjelp av slike gassgeneratorer gjorde man seg uavhengig av bensin.

Vi ungene laget våre egne gassgeneratorer av hermetikkbokser. Boksen ble festet til bagasjebrettet på syklene våre. Vi fyrte opp i boksen og lot som om vi hadde drivkraft på sykkelen. Dette syntes vi var tøft.

”Få hævar”

Det var to former for aktiviteter vi drev med som gjorde at vi fikk folk til å springe ut for å ta oss:

(i) Gnikke på vindusruter med sytråd og harpiks som ga en forferdelig ekkel lyd

inne i stua til folk.

(ii) Slå med tregreiner på ruta til folk.

Jeg husker en gang at nabopappa Clausen kom farende ut da vi holdt på med denne "leiken". Vi la på sprang, men han kom etter og tok oss igjen. Jeg ble tatt i nakken, og var så redd at jeg pissa i bukka. Og jeg måtte selvsagt stå til rette for udåden.

Rakettoppskyting.

Råstoffet til raketten var avisepapir innsett med natriumklorat. Dette ble rullet rundt til rakett og påsatt lunte. En spesiell "rakettoppskyting" jeg minnes, foregikk på den måten at en sykkelpumpe ble fylt med slikt avisepapir. Når dette ble tent på, for pumpa som et prosjektil opp i luften. Sett i ettertid var dette en heller farlig form for lekeaktivitet.

Organiserte fritidssysler

Speider i 2. Strinda tropp

I 1946 meldte jeg meg inn i 2. Strinda speidertropp. Denne var stiftet av den kjente barnebokforfatteren Emil Herje. Han var lærer på Berg skole, men ble senere skolebestyrer ved Åsveien skole. Troppssjef for 2. Strinda tropp var Asbjørn Halten. Jeg var medlem av Ørnepatruljen, og avløste Bjørn Ulvin som patroljefører.

Estenstadmarka var et eldorado for oss speidere som likte å være ute på tur, og Kalkberget var et yndet turmål for oss. Vi hadde mye moro på patroljemøtene. Jeg hadde lett for å le og lå for det meste

leende under bordet på møtene. På grunn av dette fikk jeg oppnavnet "Skratt".

Skihopping i Freidig

Leken på "Snaustrinda" hadde gitt meg lyst til å fortsette med forball og ski i organiserte former. Jeg ble innmeldt i Freidig i 1946.

Det var dårlig stelt med hoppbakker på "Snaustrinda". Nissekollen på Nardo var en mulighet. Steintrøa ved Bekken gård i Estenstadmarka var en annen. Til begge disse bakkene måtte vi gå på våre hopp ski for å komme frem. Den gang fantes det ikke foreldre med bil som hadde tid til å kjøre til trening og renn, slik det vanlig er i dag.

Tidlig på 50-tallet ble det bygd en hoppbakke med stillas i Bekkevollaldalen. Prosjektet ble drevet frem i et samarbeid mellom Strinda idrettslag og Strinda kommune med Anders Estenstad på Valentinlyst som ildsjel. Han var på den tiden også formann i Sør-Trøndelag skikrets og ville bidra til at guttene i området - inklusive sønnen Nils - skulle få skikkelige treningsforhold. Jeg var ofte og hoppet i Bekkevollaldalen, og det var mange unger som hoppet og rent på ski der. Dit var det kort vei fra Harald Bothners vei, flatt og lett å gå på hopp ski. Her falt jeg litt stygt en gang og fikk en liten hjernerystelse.

Mellomjula var en hektisk tid for oss hoppere i Freidig. Da ble det arrangert

treningskurs på Lian med selveste Eivind Bjørnhaug som hopp trener. Bjørnhaug var trener for både Arnfinn Bergmann (Freidig) og Torbjørn Falkanger (Byåsen) – de to store hopperne i norsk hopp sport på 40- og 50-tallet. Arnfinn Bergmann tok gullmedalje i hopp i vinter-OL i Holmenkollen i 1952. Falkanger tok sølv. Bjørnhaug var en trener vi virkelig likte og så opp til.

Den største opplevelsen i min hoppkarriere var at jeg to ganger ble tatt ut til å representere Trondheim skikrets i Hovedlandsrennet i Kollenbakkene i Oslo og på Gjøvik. Her deltok det guttehopper fra hele landet. Dessverre fikk jeg ingen plasseringer i disse rennene.

Fotball i Freidig

Den gangen var ski og fotball en grei kombinasjon. Ski holdt man på med om vinteren, og da var fotballen lagt død. Når våren kom, ble skiene lagt på hylla, og fotballen startet å rulle. Innendørstrening i haller var et ukjent fenomen.

På fotballbanen gikk det sportslig sett bedre enn i skibakken. Jeg har tre ”meritter” å vise til som jeg føler en viss stolthet over: kretsmester i smågutteklassen i 1951, kretsmester junior i 1954 og spiller på kretslaget.

Hoppkurs på Lian 1950. Oppmann Knut Svarva helt til venstre. Trener Eivind Bjørnhaug med skjermulven står litt til høyre på bildet, artikkelforfatteren helt til høyre. Andre gutter på bildet er bl.a. min bror Kjell Tore, Kjell Johansen, Terje Schive, Jon Romulsi, Arve Brevik, Kåre Moen.

Småguttefinalen i 1951 mot Brage foregikk på Buranbanen. I Adresseavisens fyldige referat fra kampen står det bl.a.:

Småguttefinalen hadde samlet 500-600 tilskuere. Finalistene Brage og Freidig laget en fartsfylt, men ikke helt velspilt kamp. Freidig sikret seg seieren med 2-1 etter spesielt en god 1. omgang. Laget var mer spillende enn motstanderen, og før pause opererte de med større fart også.

Fiolinspilling

Min far hadde spilt litt fiolin i sin ungdom. Han var nok av den formening at ungdommen skulle utvikle et forhold til kunst og kultur, og kjøpte minifioliner til meg og min bror Kjell Tore. Det å kunne spille kan man selv ha glede av, og man kan glede andre.

Vår spillelærer het Qvenild. Han bodde i Kong Inges gate og spilte fiolin i Symfoniorkesteret. Det var ikke fritt for at det var litt flaut å gå med fiolinkassen til spilletime. Jeg begynte å spille da jeg

Freidigs småguttelag som ble kretsmeister i 1951. Rekke 1: Kjell Tore Solberg, Kjell Johansen, Kjell Bjøntegård (keeper), Svein Linge Solberg, Torleif Johansen. Rekke 2: Arne Berge, Kjell Haugen, Svein Nordahl Pedersen, Steinar Nygaard, Per Anton Johansen (Trymer), Ludvig Nilsen. Fem av spillerne gikk på Berg skole, resten gikk på Bispehaugen.

var 8 år og holdt på til jeg var 13. Men da var fotball og skihopping mine altoppslukende interesser. Far var forståelsesfull, og jeg fikk lov til å gi opp fiolinspillingen. Dette angrer jeg bittært på i dag. Innen jeg avsluttet min spillekarriere som fiolinist, nådde jeg et ferdighetsnivå jeg synes jeg kan være litt kry av. Jeg spilte *Meditation de Thais* av Massenet, et populært stykke som spilles av mange konsertfiolinister.

Minner fra krigen

Evakuering

Om morgenen den 9. april 1940 kunne jeg fra stuevinduet i Byåsveien 70C, (der jeg bodde da krigen brøt ut), se tyske krigsskip som var ankret opp på Trondheimsfjorden like foran Munkholmen. Jeg mener å huske at et av skipene hadde hull i baugen.

Fredrik Skagen skriver i boken *En by som ingen ainnen* at det to dager etter 9.april oppsto rykter om at en større flåte var på vei inn fjorden, og en følelse av

Konsentrert ung fiolinist.

uhygge spredte seg raskt. Store deler av Trondheims befolkning, særlig barnfamilier, evakuerte i hui og hast.

Det gjorde også vår familie. Vi reiste til Røsbjørgen. Først tok vi toget til Rognes. Der ble vi hentet med hest og slede og fraktet opp til gården hvor vi ble boende til langt utover våren.

Begrensninger i dagliglivet

Vi barna fikk streng beskjed av de voksne om å holde oss unna tyskerne. Jeg husker en episode fra da familien bodde hos mamma Linge i Tankveien vinteren 1941. Jeg var ute i haven på ski da det kom en tysk soldat som ville gi meg "bon-bon". Men jeg snudde demonstrativt ryggen til og rente på ski ned til trappepa.

Å lytte til barnetime og annen underholdning fra radio var ikke mulig da tyskerne tok fra oss radioapparatet. Dette ble gjort for at ingen skulle få anledning til å følge med nyheter fra utlandet når det gjaldt krigens gang. Ifølge Fredrik Skagen ble det i august 1941 samlet inn og konfiskert rundt regnet 14.000 radioapparater i byen og Strinda.

I løpet av krigen gikk flyalarmen nesten 80 ganger i Trondheim. Det betydde at allierte fly var på vei inn mot byen for å bombe utpekte bombemål. Når alarmen gikk, var det om å gjøre raskest mulig å komme seg ned i tilfluktsrommet som var størhuset i kjelleren vår (der fruene i huset pleidde å ta klesvasken). Dette

mente man var det tryggeste stedet i huset, og her kunne det bli folksomt når alle personene i huset var samlet. Jeg minnes at vi under bombeangrep kunne se lysglimt gjennom kjellervinduet.

For å hindre at de allierte flygerne skulle kunne orientere seg på sine nattlige tokt over byen, var det viktig at byen var mørklagt. Av den grunn ble blendingsgardiner montert i alle vinduer, og disse måtte rulles ned om kvelden, slik at lys innenfra ikke kunne slippe ut.

Røyktønner sto utplassert rundt omkring i byen og på Strinda. Disse var fylt med klorsulfidsyre som ble omdannet til røyk når syren kom i kontakt med luft. Røyken skulle redusere sikten for allierte fly når de kom inn over byen. Tønne- ne ble åpnet av tyskerne når flyalarmen gikk.

Adresseavisen (Ukeadressa) av 19. mars 2005 har en artikkel med overskriften "Kunstig tåke reddet Trondheim". Artikkelen omtaler et engelsk bombeangrep mot tyskernes ubåtbase på Nyhavna som ble gjennomført 22.11.1944. Flyalarmen gikk kl. 20.04. Angrepet ble gjennomført med 171 Lancaster bombefly og 7 jagerbombefly av typen Mosquito som tok av fra baser i Øst-England. Artikkelen i Ukeadressa forteller at Mosquitoene slapp lysbomber og markeringslys i fallskjermer, men klarte ikke å lokalisere og markere målet på grunn av den kunstige tåken

som lå som et tett, grålig lokk over byen. Toktet måtte derfor avbrytes.

Ukeadressa oppsummerer toktet slik: *Byen kan takke tyskernes effektive røyk- leggingsutstyr for at den ikke ble bombet sønder og sammen i et av de største flyangrep på Norge under krigen. Og en takk kan også sendes til Master Bomber i RAF-styrken som i siste liten avlyste bombingene.*

Ifølge tyske rapporter forlot bombeflyene luftrommet over Trondheim kl. 21.10.

Rasjonering førte til matauk og hamstring

Det ble etter hvert knapphet på varer i butikkene. Dette skyldtes at tyskerne konfiskerte store deler av bøndenes produksjon, og at import fra utlandet ble sterkt redusert. Det ble innført rasjoneringsordning som gikk ut på at vi fikk tildelt rasjoneringskort som ga oss mulighet til å få kjøpt bestemte kvoter av varer.

Denne vareknappheten førte til hamstring, og til at folk som hadde en hagefleck begynte å drive jordbruk på egen hånd. I Harald Bothners vei hadde vi stor have, og den ble gjort om til potetåker.

Vår familie tilbrakte sommerferiene i Åfjord. Min far syklet rundt i bygda sammen med min onkel Thorvald Slettebak og kjøpte ost og smør fra gårdbru-

Potetopptaking i Harald Bothners veg. På dette bildet er hele Solberg familien i arbeid - poteten skal opp av jorda. Fra venstre: lillebror Kjell Tore, Svein, pappa Sven og mamma Hedda.

kerne. Etter hver sommerferie minnes jeg at kjøkkenskapet vårt var fylt opp av geitoster. Slik hamstring av varer var forbudt. Fredrik Skagen forteller at tyskerne befalte politiet å drive utstrakt kontroll. Det hendte at politimennene ble assistert av hirden, og da måtte de gå ekstra grundig til verks. Men jeg hørte aldri om at min far eller onkel kom ut for slik kontroll.

I Casparis gate var det en suppestasjon hvor vi kunne gå og hente ”svenskesuppe”. Begrepet ”svenskesuppe” er knyttet til at det var svenske organisasjoner (som Redd Barna) som sto for utleveringen av suppen. Til suppestasjonen gikk vi med spenn som vi fikk fylt opp med ertesuppe eller melkesuppe. Jeg minnes at ertesuppen var mye bedre enn melkesuppen.

Vi hadde det således bra i matveien under krigen. Vi sultet aldri, men det var mye vi gikk og hadde lyst på. Spesielt

gledet vi oss til å få kunne spise bananer når krigen en gang var slutt. Men alle hadde det tydeligvis ikke like greitt som oss - noe følgende sitat fra boken: “*Barn under krigen*” gir et visst inntrykk av:

I mange år før krigen hadde systematiske målinger vist at skolebarn for hvert år viste stadig bedre fysisk utvikling. Men fra 1942 av ble det påvist en klar svikt i denne utviklingen, trolig et tegn på at den utbredte underernæringen hemmet barnas utvikling. Hemming i vekst i kroppslengde ble for øvrig påvist i alle sosiale lag. En stor difteriepandemi begynte i 1942. Denne nådde toppen i 1943 med 23000 meldte tilfeller (mot 2-300 i snitt de siste førkrigsår).

Tyskerne brukte russerfanger til å bygge kraftlinje som gikk gjennom eiendommen i Harald Bothners vei. Vi ungene i gata fulgte nøye med på dette arbeidet som ble utført av disse russiske krigsfangene. De så utsultet ut, og i ubevoktede øyeblikk greidde vi å smugle inn brød til dem. Jeg fikk en flott utskåret trefugl som takk for brødet. Fuglen ble hengt opp i taket på gutterommet. Dessverre er denne fuglen blitt borte under flytting. Synd, for dette hadde vært litt av et klenodium å ha i dag.

Episoder som ikke glemmes

På slutten av krigen kommer jeg akende på rattkjelke i Kong Inges gate på vei mot Jonsvannsveien og “Bandeklosteret”. Det er svært glatt i veien. Foran

meg i veien går en tysk offiser. Jeg greier ikke å svinge unna og treffer tyskeren bak i leggen, slik at han skvetter over kjelken og detter på rumpa bak meg. Jeg blir livredd, men kjører videre til jeg kommer ned til Jonsvannsveien. Hopper av kjelken, griper fatt i tauet og springer opp Jonsvannsveien i en faderlig fart med kjelken etter meg. Innbiller meg at jeg har offiseren i hælene. Svinger til venstre inn i Sigurd Slembes vei og tar til høyre i Harald Bothners vei. Stormer inn i huset vårt, kaster kjelken ned kjellertrappa og springer inn på gutteværelset og legger meg på senga helt utkjørt.

Jeg husker godt at Henry Rinnan brukte å luske rundt i nabolaget med sin schæferhund i band. Vi ungene var blitt fortalt av de voksne at dette var en farlig mann. Men det var hunden som var skremmende. Rinnan selv virket liten og puslete. Ikke så rart at jeg ble skikkelig redd etter kollisjonen rett utenfor "Bandeklosteret".

Senere en gang kommer jeg kjørende ned bakken i Sigurd Slembes vei som munner ut i Kong Inges gt. sammen med Tore Kirksæther – kameraten min fra nabohuset. Fra høyre i krysset kommer en tysk motorsykkel med sidevogn. Vi kjører rett inn i motorsykkelen som heldigvis har sett oss og har bremsset opp. Tyskerne på sykkelen er svært engstelige for hvordan det hadde gått med oss. De sjekker om vi har skadet oss, og tørker snø av oss som heldigvis slapp uskadd fra dette sammenstøtet.

Jeg hadde to onkler som satt i tysk fangenskap. På denne måten opplevde vi krigen som å være ganske nær. Den ene satt i fangeleir i Tyskland. Den andre i tysk fangenskap i Oslo (Akerhus). En annen ting som gjorde sterkt inntrykk på meg, var følgende: Min far drev Solbergs handelsskole med lokaler i Olav Tryggvasons gt. For å komme seg ned til kveldsundervisningen og hjem igjen senere på kvelden, kunne han spasere eller ta trikken. Han gikk da som regel med slåsshanske under hanskene, slik at han kunne slå fra seg i tilfelle han skulle komme ut for tyskere eller deres lakeier på vei hjem fra byen.

Min kone Liv – som bodde i Møllenbergsgate nr. 57 - kan huske en meget spesiell og tragisk episode som skjedde rett utenfor huset hennes natt til 2. juledag 1943. Om morgenen dagen etter ble det oppdaget blodflekker på fortauet, og det kom frem at en person hadde blitt slått ned og drept. Denne episoden finnes omtalt i boken til Per Olav Tiller: *Møllenberg på Rosenborg og Bakke. Mordet omtales gjerne som "juledagsmordet"*. Noen oppklaring av mordet foreligger ikke, men det synes å være sikkert at Rinnanbanden og Gestapo var involvert. Hendelsen viser betydningen av å være forberedt på at man kunne bli utsatt for tilfeldig vold om man var ute etter mørkets frembrudd. I ettertid forstår jeg godt at far hadde slåsshanser på seg når situasjonen gjorde det aktuelt.

Fred i Norge

Befolkningen i Trondheim by eksplo- derte av glede etter tyskersnes kapitula- sjon 8. mai 1945. Jeg fikk dessverre ikke oppleve gledesrusen i Trondheim. Vår familie evakuerte til hytta vår i Åfjord da det etter hvert ble klart at tyskerne ville komme til å kapitulere. Det var mye usikkerhet omkring hva som kunne skje av hevnaksjoner på begge sider. Mine foreldre mente vi var tryggere i Åfjord. Vi feiret dermed 17. mai 1945 der.

Ettertanker

For en person som nettopp har rundet de 70, har det vært rart og vemodig å reka- pitulere sine egne oppvekstår på 1940- tallet. Når jeg nå er ferdig med denne re- kapitulasjonen, virker det som om alt jeg her beretter, skjedde i går. Det er lett å slutte seg til Johan Falkbergets beskre- velse av tidsforløp i *Den fjerde natte- vakt*: “Tiden hadde hurtige ben å løpe på.”.

Dette tilbakeblikket på min egen barn- dom har for alvor gjort det klart for meg hvilken fantastisk oppvekst jeg har hatt. “Snaustrinda” på 40- tallet var et eldora- do å vokse opp i. Friarealer og lekeom- råder over alt. Lekekamerater i fleng. Alltid noen å være sammen med. Alltid noe å finne på. Utrolig godt naboskap. Jeg må vel si at vi var heldige som ble relativt lite berørt av krigen. Det koker ned til minnene om flyalarm, russerfan- ger i hagen og “Bandeklosteret”, (som

vi heldigvis visste lite om under krigen). Men selv i dag går det fortsatt et støkk gjennom meg når det foregår testing av luftvernsirenene.

Kilder:

Fredrik Skagen: *En by som ingen ainnen - Trondheim og jeg siden 1936*. Gyldendal 2004.

Adresseavisen (Ukeadressa) 19. mars 2005: “Kunstig tåke reddet Trond- heim”.

Berit Nøkleby og Guri Hjeltnes: *Barn under krigen*. Aschehoug 2000.

Per Olav Tiller: *Møllenberg på Rosen- borg og Bakke*. Pax Forlag 1998.